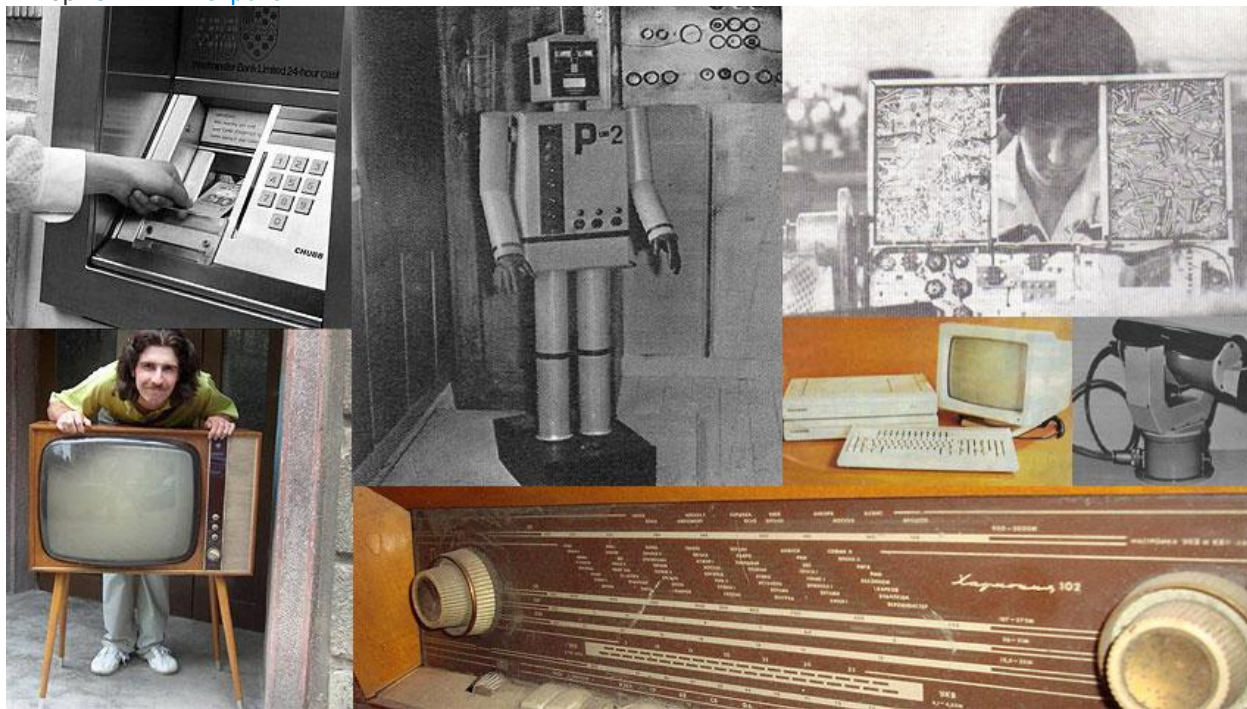

„Сандъците.бг” запознава с малко познати български изобретения

публикувано на 02.08.16 в 09:00 / 655 преглеждания

Автор: [Силвия Петрова](#)

Сандъците.бг е онлайн проект от типа „виртуален музей”, посветен на стара българска техника. Създаден е през 2007 г. от Антон Оруш. В него чрез снимки, текстова информация и справочни данни се представят различни български устройства, произведени през годините. Антон колекционира такава техника от 2003 г. и вече е натрупал много информация и знания за най-значимите български изобретения от миналото:

-
- pause
-
- mute
-
- max volume

02:13 / 10:08

- Интервю с Антон Оруш

Българският спътник „Интеркосмос 22”, или „България 1300” както се нарича още, е изстрелян на 7 август 1981 г. Проектиран е да работи на височина между 825 и 906 км и тежи тон и половина. Той е конструиран в България на базата на съветските сателити „Метеор”. Всички научни инструменти на него са български разработки. Те са предназначени за научни изследвания в Космоса на лъчения, заредени частици, космическа плазма и различни химически процеси. Има два слънчеви панела за хранене на апаратурата, всеки един от които генерира 2 kW мощност. Спътникът е резултат на научно-техническото сътрудничество между България и бившия Съветски съюз. Смяташе се, че той е изгорял и не може да бъде намерен. Но наскоро се разбра, че все още обикаля Земята.

През 1981-а се отбелязва 1300-годишнината на България. Този факт дава тласък на мащабни технически проекти – от конструирането на професионална и научна апаратура до създаването на нова битова техника. Българският цветен телевизор „София 81” неслучайно се появява точно тогава. В рамките на някогашния Съвет за икономическа взаимопомощ (СИВ) България е била специализирана в областта на изчислителната техника и в София са се разработвали мощни за времето си електронноизчислителни машини, които били изнасяни за Африка и Индия:

По-известните от тях са ЕС 1020, ИЗОТ 310. Една стая е била необходима, за да се поберат всичките им части. Всяка една от страните в рамките на СИВ е вземала участие в проектите, като в България са произвеждани твърди дискове. Пикът е 70-те и 80-те години на ХХ век. За изпълнение на задълженията по линия на СИВ през 1969 и 1970 г. са изградени седем завода. Те влизат в рамките на Държавното стопанско обединение ИЗОТ – изчислителна, записваща и организационна техника. Два завода са били за запамятаващи устройства – във Велико Търново и Пловдив. Заводът за нестандартно оборудване е бил в Шумен, за печатни платки – в Русе, за периферни устройства – в Стара Загора, за магнитни глави – в Разлог и завод „Мехатроника“ в Габрово. „Капитанът“ е бил заводът за изчислителна техника в София. Първата българска изчислителна машина е ЗИТ-151, тя е по лиценз на Fujitsu Facom 230-30. Цялата серия ИЗОТ представлява единна система, стандартизирана от модулни електронноизчислителни машини, които се използвали в рамките на Източния блок. Някои от тях са на основата на най-съвременните за времето си подобни машини в света – тези на американската фирма ИВМ. Били са използвани в рамките на научната, лабораторната и икономическата практика. Само хард дискът на тези машини тежи 100-200 килограма.

През втората половина на ХХ в. в България са се произвеждали немало телевизори и радиоапарати. Това е породило и нуждата от подходящо сервизно оборудване. С тази задача се заема завод „Електроника“ в София от средата на 60-те години. Там се разработва и произвежда цяла серия преносими измервателни устройства – измерители на транзистори, лампови и цифрови волтметри, измервателни мостове, осцилоскопи (които са изнасяни за ГДР и някои от републиките на СССР). Това са стрелкови измервателни

уреди – лампова апаратура, която е ремонтпригодна и в наши дни се използва от ентусиасти. За разлика от този тип техника, която е произвеждана на много места, единствен по рода си е първият български автомобил „Балкан 1200“:

Той е разработен през 1960 г. в завод „Балкан“ в Ловеч. За образец е използван лек автомобил VW. Направено е функциониращо копие на предоставен оригинален мотор. Цялата разработка е разчертана върху една огромна маса в мащаб 1:1 – колкото е бил голям автомобилът, толкова са били големи чертежите на всички негови елементи. От тях се свалят всички мерки за изготвянето на шаблон, а след това се прави дървен макет. Последният етап от работата е свързан с разрязването на дървения модел на отделни части. На тях се отливат метални щампи за външните форми на каросерията. Изковаването на отделните компоненти на каросерията от тънколистна ламарина се е извършвало изцяло на ръка с помощта на дървени чукове върху кожени възглавници, пълни с пясък. Не са имали почти никаква професионална техника, с която да произвеждат серийно подобни каросерии, но са се опитали да вършат всичко на ръка и са се справили, защото „Балкан“-ът е бил в движение.

Снимки: Институт за Космически изследвания и технологии при БАН, личен архив на Антон Оруш и www.sandacite.bg